

Drepturile funcționarului public inventator

Rights of the Inventing Civil Servants

Lect. univ. dr. **Violeta STRATAN***
Universitatea de Vest din Timișoara
Facultatea de Drept

Abstract

This study aims at testing a hypothesis apparently ignored by the current legislation on employee inventions. It refers to patentable inventions likely to be made by civil servants on an occasional basis, but in connection with the exercise of their professional duties. Their exclusion from the scope of Act no. 83/2014 involves a series of consequences, the most important of which being the impossibility of administrative authorities to claim patent rights over their civil servants' inventions and the impossibility of civil servants to get a remuneration in exchange of their creative efforts, materialized in an invention profitable for the administrative authority employing them. Therefore, we believe that the Romanian legislator should extend the legal regime of employee inventions to inventions created by civil servants, since neither the rules of the Administrative Code nor those of the Code of Conduct applicable to this professional category do not preclude it.

Keywords: civil servant; intellectual creation; employee invention; patent; remuneration.

Rezumat

Studiul de față își propune să creioneze o ipoteză pe care actuala lege a invențiilor de serviciu pare să o excludă. Este vorba despre invențiile brevetabile realizate de funcționarii publici, cu titlu ocazional, însă în legătură cu exercitarea atribuțiilor lor de serviciu. Excluderea acestora din sfera de aplicare a Legii cu nr. 83/2014 implică o serie de consecințe, dintre care cele mai importante sunt imposibilitatea revendicării dreptului la brevet asupra invențiilor funcționarilor publici de către autoritatea cu care aceștia sunt în raporturi de serviciu și imposibilitatea ca funcționarii publici să poată beneficia de o remunerație pentru efortul lor creativ, materializat într-o invenție profitabilă autorității administrației publice pe care o servesc. În acest context, credem că legiuitorul român ar trebui să extindă regimul juridic așezat prin legea invențiilor de serviciu și asupra invențiilor funcționarilor publici, dat fiind că nici normele cuprinse în legea privind statutul acestora, nici cele ale Codului de conduită cărui i se supune categoria profesională la care ne referim nu constituie un obstacol în acest sens.

Cuvinte-cheie: funcționar public, creație intelectuală, invenție de serviciu, brevet, remunerație.

1. Context

Din capul locului se impune să facem următoarea precizare: ipoteza funcționarului public inventator, a cărei plauzibilitate ne propunem să o verificăm în contextul legislativ actual, îl vizează pe funcționarul public care ajunge să inventeze în această calitate a sa, și nu pe funcționarul autor al unor invenții libere¹, și nici pe acela care ar cumula funcția publică, în virtutea art. 96 alin. (1) din Legea nr. 161/2003 privind

* violeta.stratan@e-uvt.ro.

¹ Situația acestuia fiind guvernată de prevederile Legii nr. 64/1991 privind brevetele de invenție publicată în Monitorul oficial al României, Partea I, nr. 196 din 27 septembrie 1991, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 613 din 19 august 2014.

unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției², cu o funcție sau activitate în domeniul didactic, al cercetării științifice și al creației literar artistice și care ar realiza o invenție în calitatea sa de cadru didactic ori de cercetător angajat al unei unități de cercetare-dezvoltare³.

Potrivit art. 371 din Ordonanța de urgență nr. 57/2019 privind Codul administrativ⁴, funcționarul public este persoana numită, în condițiile legii, într-o funcție publică, iar funcția publică reprezintă, în termenii art. 5, lit. y) din același act normativ, „ansamblul atribuțiilor și responsabilităților, stabilite în temeiul legii, în scopul exercitării prerogativelor de putere publică de către autoritățile și instituțiile publice”.

Conform art. 370 din recentul nostru Cod administrativ, activitățile cu caracter general desfășurate de funcționarii publici, care implică exercitarea prerogativelor de putere publică, sunt următoarele: „a) elaborarea proiectelor de acte normative și a altor reglementări specifice autorității sau instituției publice, precum și asigurarea avizării acestora; b) elaborarea propunerilor de politici publice și strategii, a programelor, a studiilor, analizelor și statisticilor necesare fundamentării și implementării politicilor publice, precum și a actelor necesare executării legilor, în vederea realizării competenței autorității sau instituției publice; c) autorizarea, inspecția, controlul și auditul public; d) gestionarea resurselor umane și a fondurilor publice; e) reprezentarea intereselor autorității sau instituției publice în raporturile acesteia cu persoane fizice sau juridice de drept public sau privat, din țară și din străinătate, în limita competențelor stabilite de conducătorul autorității sau instituției publice, precum și reprezentarea în justiție a autorității sau instituției publice în cadrul căreia își desfășoară activitatea; f) realizarea de activități în conformitate cu strategiile din domeniul societății informaționale, cu excepția situației în care acestea vizează monitorizarea și întreținerea echipamentelor informatice”.

2. Funcționarul public și invențiile de serviciu

Regăsim această enumerare, cu mici diferențe de nuanță, și în art. 2 alin. (3) din Legea nr. 188/1999 (act normativ care a reglementat Statutul funcționarilor publici anterior intrării în vigoare a Codului), în varianta sa contemporană primei republicări a Legii nr. 64/1991 privind brevetele de invenție⁵. Sub imperiul acesteia din urmă, în literatura de specialitate s-a arătat că atribuțiile și responsabilitățile prevăzute în legea privind Statutul funcționarilor publici „mai rar au menirea de a duce la realizarea unor soluții tehnice noi cu aplicabilitate industrială”⁶, singurele atribuții susceptibile de a se preta la o interpretare contrară fiind cele referitoare la elaborarea unor studii. În opinia autorului citat, „invențiile realizate de funcționarii publici în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu la locul de muncă nu se încadrează în rândul invențiilor de serviciu reglementate de dispozițiile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție și, deci, rămân supuse regimului autonomiei de voință a părților care pot stabili eventualele obligații de informare și de păstrare a confidențialității, remunerarea suplimentară a inventatorului-funcționar public și chiar modul de atribuire a brevetului de invenție”⁷. În argumentarea acestei idei s-au reiterat diferențele de regim juridic dintre salariați și funcționari publici, de natură să împiedice încadrarea eventualelor invenții ale funcționarilor publici în categoria invențiilor de serviciu, astfel cum era ea descrisă în art. 5 din legea brevetelor de invenție.

² Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 279 din 21 aprilie 2003, cu modificările și completările ulterioare.

³ Care se supune deopotrivă dispozițiilor Legii nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu (Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 471 din 26 iunie 2014) și celor ale Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică (Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 643 din 30 august 2002).

⁴ Ordonanță de urgență nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 555 din 5 iulie 2019, cu modificările și completările ulterioare.

⁵ Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici a fost republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 365 din 29 mai 2007 iar varianta Legii nr. 64/1991 la care ne referim aici a fost republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. nr. 541 din 8 august 2007.

⁶ N. Pușcaș, *Invențiile salariaților*, Editura Lumina Lex, București, 2002, p. 143.

⁷ *Ibidem*, p. 145.

Activitatea inventivă a funcționarilor publici pare să nu intre nici sub incidența dispozițiilor noii legi a invențiilor de serviciu – Legea nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu⁸ – având în vedere faptul că aceasta se aplică invențiilor create de un inventator individual sau de un grup de inventatori, atunci când inventatorul individual sau cel puțin un membru al grupului de inventatori este salariat al unei persoane juridice de drept privat sau de drept public⁹. Legiuitorul precizează că termenul „salariat” desemnează „orice persoană fizică ce prestează, în temeiul unui contract individual de muncă, o activitate remunerată pentru și sub autoritatea unei persoane din cele prevăzute la art. 1”¹⁰. Or, raporturile juridice care se stabilesc între un funcționar public și stat sau administrația publică locală, prin autoritățile administrative autonome ori prin autoritățile și instituțiile administrației publice centrale și locale, se nasc și se exercită în baza actului administrativ de numire, emis în condițiile legii. Izvorând dintr-un act administrativ unilateral, aceste raporturi nu pot fi contractuale.

Și în literatura juridică generată de adoptarea Legii invențiilor de serviciu din anul 2014 s-a subliniat faptul că, fiind de strictă interpretare, dispozițiile acesteia nu pot fi aplicate decât invențiilor realizate de salariați. Cum funcționarii publici nu își desfășoară activitatea în temeiul unui contract de muncă, ci în temeiul unui act administrativ unilateral de numire în funcția publică, intrând într-un raport juridic de serviciu, și nu într-unul de muncă, nu le sunt aplicabile dispozițiile speciale ale Legii nr. 83/2014¹¹.

Expunerea de motive a actului normativ ce guvernează invențiile de serviciu ne arată că acesta vizează „o schimbare importantă a ponderii cererilor de brevet de invenție, pentru care persoana îndreptățită este, în principiu, firma în care salariații își desfășoară activitatea”¹², legiuitorul plecând de la premisa că, în contextul economiei globalizate, șansele de reușită ale unui inventator care acționează singur, independent de susținerea unei întreprinderi, pentru a introduce pe piață un produs inovativ sunt foarte reduse. Din analiza intenției declarate a legiuitorului, a tipologiei invențiilor de serviciu descrisă de acesta și a normelor privitoare la titularitatea brevetelor pentru invențiile de serviciu, reținem, pe de o parte, tendința sa de a proteja și stimula angajatorii care investesc în inovare, prin prisma faptului că aceștia sunt persoanele *a priori* îndreptățite să depună cererea de brevet și să exploateze invenția și, pe de altă parte, de a stimula salariații care prestează o muncă de creație în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau prin utilizarea experienței angajatorului, prin stabilirea unei remunerații echitabile la care aceștia au dreptul ca urmare a realizării unor invenții. Regimul juridic al invențiilor salariaților pare a fi centrat pe atribuirea proprietății asupra brevetului angajatorului, *ab initio* sau în urma manifestării sale de voință, inventatorului salariat rămânându-i dreptul de a i se recunoaște „paternitatea” asupra invenției și dreptul la o remunerație echitabilă din partea angajatorului.

3. Invenția realizată în cadrul exercitării funcției publice

Așa stând lucrurile, ne întrebăm totuși ce s-ar întâmpla dacă exercitarea atribuțiilor și responsabilităților specifice unei funcții publice ar genera, cu titlu ocazional, o invenție. În condițiile în care protecția oferită de legiuitor angajatorilor și salariaților de drept comun nu se extinde asupra autorităților administrației publice și a funcționarilor aflați într-un raport de serviciu cu ele, ce grilă de lectură s-ar aplica invențiilor realizate de aceștia în cursul desfășurării activității lor profesionale, prin utilizarea informațiilor la care au acces ori a mijloacelor materiale ale autorității angajatoare? Această întrebare vine, printre altele, în contextul în care a existat o inițiativă legislativă privind invențiile salariaților, care își extindea sfera de aplicare și asupra acestor angajați ai administrației publice¹³. Sunt oare dispozițiile legale referitoare la raportul juridic de serviciu și la conduita profesională a funcționarilor publici de natură să invalideze ipoteza funcționarului public inventator?

⁸ Legea nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 471 din 26 iunie 2014.

⁹ Art. 1 alin. (1) din Legea nr. 83/2014.

¹⁰ Art. 2 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 83/2014.

¹¹ A.C. Ștrenc, G. Gheorghiu, *Invenția de serviciu (II)*, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 4/2015, pp. 169 și urm.

¹² <http://www.cdep.ro/proiecte/2013/500/00/8/em830.pdf>.

¹³ http://www.osim.ro/legis/initiativelegi/lege_sal_19.02.10.pdf.

În opinia noastră, funcționarii publici pot fi autori ai unor invenții de serviciu, cu toate consecințele care decurg dintr-o atare calificare. Ipoteza la care ne referim vizează invențiile similare celor definite la alin. (1) lit. b) din art. 3 al Legii nr. 83/2014¹⁴, respectiv, *mutatis mutandis*, cele care ar fi obținute pe durata raportului de serviciu, precum și pe o anumită perioadă după încetarea acestuia, după caz, prin cunoașterea sau utilizarea experienței autorității publice angajatoare, prin folosirea mijloacelor materiale ale acesteia, ca urmare a pregătirii și formării profesionale dobândite de funcționarul inventator prin grija și pe cheltuiala aceleiași autorități, ori prin utilizarea unor informații rezultate din activitatea acesteia sau puse la dispoziție de aceasta.

Considerăm că specificul raportului juridic de serviciu – conferit deopotrivă de caracterul său noncontractual, de conținutul și de obiectul său – exclude posibilitatea încredințării în mod expres a unei misiuni inventive, prin fișa postului, unui funcționar public, însă nu o exclude și pe aceea ca un funcționar public cu studii de specialitate, pasionat și dedicat activității sale, să își folosească, pe de o parte, talentul și, pe de altă parte, experiența acumulată, pregătirea și formarea profesională dobândită, informațiile de interes public la care are acces în virtutea exercitării funcției publice¹⁵ și mijloacele materiale ale autorității angajatoare, pentru a realiza un produs ori un procedeu nou, într-un domeniu tehnologic, apt de a fi protejat prin acordarea unui brevet de invenție. Avem în vedere, de pildă, inspectorii și consilierii din cadrul Agenției Naționale pentru Protecția Mediului (A.N.P.M.), Autorității Naționale Sanitar-Veterinare și pentru Siguranța Alimentelor (A.N.S.V.S.A.), direcțiilor de sănătate publică județene și alte asemenea autorități, care au studii universitare în domeniul fizicii, chimiei, medicinei ori biologiei și intră, cu ocazia desfășurării activității lor (elaborarea de studii, efectuarea de controale etc.), în contact cu informații specializate și tehnice privind desfășurarea unor activități industriale. Un astfel de funcționar și-ar putea valorifica pregătirea profesională (efectuată, de cele mai multe ori, pe cheltuiala autorității publice angajatoare), în cadrul unei activități inovatoare cu vocația de a genera o invenție care s-ar putea califica drept invenție de serviciu (de ex. în domeniul procedeelor și echipamentelor moderne de monitorizare a calității mediului/de protecție a acestuia ori în domeniul biotehnologiei). Raportat la potențiala valoare a unor brevete acordate pentru astfel de invenții realizate de funcționarii publici, considerăm binevenit ca *de lege ferenda* legiuitorul să extindă sfera de protecție instituită de Legea nr. 83/2014 și asupra acestora.

Excluderea lor *de plano* din domeniul de aplicare a Legii nr. 83/2014 rezultă în imposibilitatea autorității publice de a revendica și valorifica o serie de invenții altminteri calificabile drept „invenții de serviciu”, consecință pe care o apreciem a fi păguboasă atât pentru autoritatea publică, cât și pentru funcționarul public inventator. Pentru autoritatea publică, prin prisma nevalorificării drepturilor patrimoniale decurgând din calitatea de titular al brevetului de invenție, pentru funcționarul inventator, datorită faptului că s-ar putea considera discriminat, cel puțin în raport cu angajații contractuali ai aceleiași autorități cărora li s-ar recunoaște „paternitatea” unei invenții de serviciu (cu atât mai mult în situația în care funcționarul ar fi coautor al unei asemenea invenții).

Fără doar și poate, funcționarul public autor al unei invenții brevetabile și-ar putea valorifica efortul creativ inovator pe calea dreptului comun, solicitând OSIM acordarea unui brevet pentru invenția sa în condițiile Legii nr. 64/1991 și bucurându-se de toate drepturile morale și patrimoniale pe care calitatea de inventator și, totodată, de titular al brevetului de invenție astfel obținut i le conferă. Aceasta mai ales în situația în care activitatea inventivă a funcționarului public a fost desfășurată în afara locului său de muncă, și nu în cadrul exercitării normale a funcției deținute. Dacă admitem însă că pot exista

¹⁴ Art. 3 din Legea nr. 83/2014 definește, în primul său alineat, invențiile de serviciu ca fiind „invențiile prevăzute la art. 1, care îndeplinesc următoarele condiții:

a) au rezultat din exercitarea atribuțiilor de serviciu ale inventatorului, încredințate în mod expres în cadrul contractului individual de muncă și în fișa postului sau stabilite prin alte acte obligatorii pentru inventator, care prevăd o misiune inventivă;

b) s-au obținut, pe durata contractului individual de muncă, precum și pe o perioadă de maximum 2 ani de la încetarea acestuia, după caz, prin cunoașterea sau utilizarea experienței angajatorului prin folosirea mijloacelor materiale ale angajatorului, ca urmare a pregătirii și formării profesionale dobândite de inventatorul salariat prin grija și pe cheltuiala angajatorului ori prin utilizarea unor informații rezultate din activitatea angajatorului sau puse la dispoziție de acesta.

¹⁵ În măsura în care reutilizarea acestor informații nu contravine prevederilor Legii nr. 109/2007 privind reutilizarea informațiilor din instituțiile publice (Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 300 din 5 mai 2007) și ale legislației speciale a secretului de stat sau a secretului de serviciu.

circumstanțe în care funcționarul public, prin ipoteză pasionat de domeniul său de activitate specializat, să poată realiza o invenție brevetabilă cu ajutorul experienței dobândite la locul de muncă, al mijloacelor materiale ale autorității angajatoare ori chiar și numai prin utilizarea unor informații la care are acces în virtutea exercitării respectivei funcții, atunci acea invenție ar trebui să beneficieze de un cadru legal care să permită revendicarea ei de către autoritatea administrației publice, cu precădere în cazul în care ar avea potențialul necesar eficientizării sau perfecționării serviciului public prestat de aceasta.

Dreptul asupra invențiilor astfel generate ar aparține, în virtutea dispozițiilor art. 5 din Legea nr. 83/2014¹⁶, fie funcționarului public inventator, dacă autoritatea publică angajatoare ar alege să nu revendice invenția, fie autorității publice, în cazul în care aceasta ar revendica invenția, situație în care funcționarul creator ar fi îndreptățit la o remunerație stabilită de autoritatea angajatoare. Competența de a decide cu privire la încadrarea sau nu a unei invenții realizate de funcționarul său în categoria invențiilor de serviciu, ulterior comunicării de către acesta a prezentării invenției și a descrierii soluției problemei rezolvate prin aceasta, ar reveni autorității publice angajatoare¹⁷. În situația în care ar revendica invenția drept invenție de serviciu, aceasta ar fi îndreptățită să depună o cerere de brevet în România și/sau în alte state, cu revendicarea dreptului de prioritate din România.

Analizând posibilitatea ca rezultatele creației intelectuale desfășurate de un funcționar public în îndeplinirea normală a atribuțiilor de serviciu (și care implică exercitarea de către acesta a prerogativelor de putere publică) să beneficieze de protecția conferită de legea drepturilor de autor, doctrina noastră de drept public a pus-o sub semnul îndoielii. S-a argumentat, în principal, că o astfel de creație intelectuală nu face decât să se plieze pe atribuțiile și responsabilitățile prevăzute în fișa postului funcționarului public, iar, în subsidiar, că admiterea unei atare posibilități ar risca să creeze o situație mult prea oneroasă pentru stat, inculcând ideea că orice funcționar public ar putea pretinde un drept de autor pentru conținutul fiecărui act administrativ la confecționarea căruia a contribuit într-un fel sau altul¹⁸. În acest sens, s-a subliniat că repudierea recunoașterii dreptului de autor asupra proiectelor de acte normative elaborate de un funcționar public, care are și această îndatorire profesională, în favoarea celui care le-a redactat, nu este rezultatul împrejurării că legea drepturilor de autor le exclude din sfera sa de aplicare¹⁹, ci al aceleia că, potrivit fișei postului deținut, funcționarului public în cauză îi incumbă, printre altele, și prerogativa de a redacta proiecte de acte normative²⁰.

Cu alte cuvinte, potrivit autorului anterior citat, creația intelectuală a unui funcționar public, generată la locul său de muncă și cu ocazia exercitării normale și firești a atribuțiilor de serviciu, nu se bucură de protecția Legii nr. 8/1996 republicată, privind dreptul de autor și drepturile conexe²¹ întrucât nu aparține funcționarului, ci autorității publice în care acesta își desfășoară activitatea profesională. Pe de altă parte, creația intelectuală generată în afara locului de muncă al funcționarului se bucură de protecția legii privind drepturile de autor, chiar profitabilă fiind administrației publice ori utilizabilă de către acesta, funcționarul creator fiind îndreptățit să culegă foloasele de natură patrimonială și morală pe care respectiva creație le aduce. Prezumția că rezultatul creației sale intelectuale a fost generat în afara exercitării normale a funcției deținute poate fi însă răsturnată de administrație: aceasta poate

¹⁶ Conform art. 5 al Legii nr. 83/2014:

„(1) Dreptul asupra invențiilor prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. a) aparține angajatorului.

(2) Dreptul asupra invențiilor prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. a) aparține angajatorului, în absența unei prevederi contractuale contrare, dacă acesta este persoană de drept public și are în obiectul de activitate cercetarea-dezvoltarea.

(3) Dreptul asupra invențiilor prevăzute la art. 3 alin. (1) lit. b) aparține inventatorului salariat, dacă angajatorul de drept privat sau de drept public nu revendică invenția în condițiile art. 4 alin. (3).

(4) Dreptul asupra invențiilor create de salariați și care nu se încadrează în niciuna dintre situațiile prevăzute la art. 3 alin.

(1) aparține inventatorului salariat, în condițiile prevăzute de Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție, republicată, cu modificările ulterioare”.

¹⁷ Conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 83/2014.

¹⁸ C. Clipa, *Drept administrativ. Teoria funcției publice (I). Raportul juridic de serviciu – noțiune, natură, părți, obiect și conținut*, Editura Hamangiu, București, 2011, pp. 126-127.

¹⁹ Art. art. 9 lit. b) din Legea nr. 8/1996 stabilește faptul că nu pot beneficia de protecția legală a dreptului de autor textele oficiale de natură (...) legislativă.

²⁰ *Idem*.

²¹ Legea nr. 8 din 14 martie 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 14 iunie 2018.

pretinde culegerea foloaselor patrimoniale ori morale pe care creația le generează dacă dovedește că realizarea ei nu ar fi fost posibilă fără mijloacele și/sau resursele pe care le-a pus la dispoziția angajatului său.

Este oare acest raționament aplicabil și în cazul invențiilor realizate de funcționarii publici, în lipsa unor prevederi exprese ale Legii invențiilor de serviciu? Credem că răspunsul la această întrebare este unul negativ. Prezumția de la care plecăm este aceea că invenția a fost realizată – ocazional, fără a se circumscrie vreunei atribuții formulate *expressis verbis* în fișa postului funcționarului public – tocmai prin cunoașterea sau utilizarea experienței angajatorului, prin folosirea mijloacelor materiale ale acestuia, ca urmare a pregătirii și formării profesionale dobândite prin grija și pe cheltuiala angajatorului ori prin utilizarea unor informații rezultate din activitatea acestuia. Așa stând lucrurile, ni se pare firesc ca autoritatea administrației publice să poată pretinde culegerea foloaselor patrimoniale decurgând din brevetarea invențiilor de serviciu ale funcționarilor publici din subordine, fără a fi nevoită să răstoarne vreo prezumție în acest scop, ci în temeiul unei dispoziții legale care să o abiliteze în acest sens. La fel de firesc ni se pare însă și ca funcționarul inventator să își vadă efortul creator răsplătit, fie printr-o remunerație asemănătoare cu cea pe care o primesc inventatorii salariații, fie prin luarea în considerare a acestuia drept criteriu de evaluare profesională și de promovare în carieră.

Pentru invențiile revendicate de către angajatorii lor, salariații de drept comun, autori ai invențiilor, sunt îndreptățiți să primească o remunerație stabilită pe baza unor criterii prevăzute prin regulamente interne ori, în absența acestora, pe baza aprecierii, în fiecare caz concret, a efectelor economice, comerciale și/sau sociale care decurg din exploatarea invenției de către angajator sau de către terți cu acordul angajatorului, a măsurii în care angajatorul este implicat în realizarea invenției de serviciu, inclusiv resursele puse la dispoziție de acesta, a aportului creativ al inventatorului salariat, când invenția a fost creată de mai mulți inventatori²².

4. Remunerarea funcționarului public inventator

Problema care se ridică în ipoteza funcționarilor publici inventatori vizează remunerarea acestora pentru invențiile care ar fi revendicate de autoritatea publică angajatoare. Art. 417 din Ordonanța Guvernului nr. 57/2019 stabilește că pentru activitatea desfășurată, funcționarii publici au dreptul la salariu, prime și alte drepturi, în condițiile legislației privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice. Prevederile acestui articol trebuie, deci, să se completeze cu cele ale Legii nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice²³. Apreciem că o eventuală remunerație pentru activitatea inventivă a funcționarului public s-ar putea încadra, *de lege lata*, în dispozițiile art. 26 din Legea nr. 153/2017, care instituie posibilitatea ordonatorilor de credite de a „acorda lunar premii de excelență pentru personalul care a participat direct la obținerea unor rezultate deosebite în activitatea instituțiilor sau autorităților publice, în limita a 5% din cheltuielile cu salariile de bază (...), sub condiția încadrării în fondurile aprobate prin buget” [alin. (1)]. „Premiile de excelență individuale lunare se pot acorda personalului care a realizat sau a participat direct la obținerea unor rezultate deosebite în activitatea instituției/autorității publice sau a sistemului din care face parte, a participat la activități cu caracter deosebit, a efectuat lucrări cu caracter excepțional ori a avut un volum de activitate ce depășește în mod semnificativ volumul optim de activitate, în raport de complexitatea sarcinilor (...) [alin. (2)]”. Or, o activitate finalizată cu o invenție care să revoluționeze un anumit serviciu public, de exemplu, cu greu ar putea scăpa enumerării de mai sus.

Chiar dacă am admite că remunerația care i s-ar cuveni funcționarului public autor al unei invenții revendicate de autoritatea publică angajatoare nu își găsește loc în niciuna dintre categoriile de prime sau premii reglementate de legea salarizării personalului plătit din fonduri publice, opinăm că efortul său creator, materializat într-o invenție profitabilă pentru autoritate, ar trebui să fie recunoscut drept criteriu

²² Potrivit art. 6 și 7 din Legea nr. 83/2014.

²³ Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 492 din 28 iunie 2017.

pentru evaluarea sa profesională, întrucât are indubitabil vocația de a contribui la sporirea prestigiului autorității administrației publice pe care o servește, și chiar al funcției publice în general.

Rezultatul activității inventive desfășurate de agentul administrației publice se subsumează obiectului raportului juridic de serviciu, care include, alături de atribuțiile și responsabilitățile aferente funcției publice, și aportul ori efortul creativ al funcționarului²⁴, cu ajutorul căruia acesta contribuie la îndeplinirea efectivă a atribuțiilor și la realizarea responsabilităților aferente funcției publice încredințate. Un cunoscut autor timișorean aprecia ca fiind de domeniul evidenței faptul că funcția publică nu mai poate fi considerată o profesie oarecare, ea constituind o activitate complexă, menită să satisfacă interesul general, prin intermediul unor agenți deopotrivă pregătiți în domenii de activitate foarte diverse și cu competențe profesionale numeroase²⁵. În acest context, credem că interesul general contemporan impune ca acțiunea administrației publice și a agenților acesteia să sprijine, printre altele, stimularea cercetării științifice și tehnologice naționale și crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții. În atare domenii de activitate, soluțiile inovatoare pot avea un rol covârșitor în facilitarea îmbunătățirii serviciilor publice. Istoria ne arată, de pildă, că dezvoltarea metropolelor occidentale, atât în secolul al XIX-lea cât și în secolul XX, nu ar fi fost posibilă fără o administrație publică, centrală și locală, deschisă la acceptarea și implementarea procedurilor și produselor inovatoare în prestarea unor servicii publice cetățenilor, rețeta evoluției sociale păstrându-se aceeași și în prezent²⁶.

Îndrăznim chiar să avansăm ideea că efortul creativ al funcționarului public, ipotetic încununat cu obținerea unei invenții deopotrivă profitabile pentru autoritatea în cadrul căreia funcționarul își desfășoară activitatea și aptă să perfecționeze serviciul public prestat de aceasta, poate fi circumscris sferei mai largi a obligațiilor de deontologie profesională²⁷ care le revin funcționarilor publici. Prevederile art. 7 alin. (1) din Legea nr. 7/2004 republicată, privind Codul de conduită a funcționarilor publici²⁸, care descriu îndatorirea de loialitate de care sunt ținuti funcționarii publici plasați sub regim statutar, au fost interpretate ca impunând funcționarului public două categorii de conduite: una negativă, în virtutea căreia acesta trebuie să se abțină de la orice act sau fapt care poate produce prejudicii imaginii sau intereselor legale ale autorității sau instituției publice în cadrul căreia activează, și una pozitivă, concretizată în acte materiale de apărare cu loialitate a prestigiului respectivei autorități sau instituții și care pot îmbrăca diferite forme (comportamente, atitudini, fapte etc.). Oare o invenție a funcționarului public, rezultată de pe urma unei cercetări științifice desfășurate cu titlu ocazional, dar susceptibilă să-i îmbunătățească pregătirea profesională, și care s-ar dovedi benefică pentru autoritatea publică pe care o deservește funcționarul, nu poate fi asimilat acestor acte materiale de apărare a prestigiului acesteia?

5. Drept comparat

Ne propunem, în cele din urmă, o trecere în revistă a anumitor prevederi relevante din legislația altor state europene²⁹ referitoare la invențiile de serviciu, pe care o considerăm utilă pentru demersul nostru, întrucât demonstrează că în majoritatea sistemelor juridice care au constituit, de-a lungul vremii,

²⁴ C. Clipa, *Drept administrativ. Teoria funcției publice (I). Raportul juridic de serviciu – noțiune, natură, părți, obiect și conținut*, Editura Hamangiu, București, 2011, p. 125.

²⁵ C. Clipa, *Drept administrativ. Teoria funcției publice (II). Noțiunea de funcție publică și categoria de funcționar public. Dreptul aplicabil. Răspunderea juridică a funcționarilor publici*, Editura Hamangiu, București, 2013, p. 63.

²⁶ E.D. Glor, *Applying Innovative Processes to Improve Governance and Public Administration and Reduce Poverty*, „The Innovation Journal”: The Public Sector Innovation Journal, Volume 12(2), article 6, <https://innovation.cc/scholarly.../glor9innovate6process.pdf>; V. și D. Seliger, *Better public services start with teaching civil servants to design*, <https://www.designcouncil.org.uk/news-opinion/better-public-services-start-teaching-civil-servants-design>.

²⁷ Pentru un comentariu detaliat referitor la aceste obligații, v. Verginia Vedinaș, *Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici*, Editura Lumina Lex, București, 2004, pp. 126-133.

²⁸ Legea nr. 7/2004 privind Codul de conduită a funcționarilor publici, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 525 din 2 august 2007.

²⁹ Pentru reglementările la nivel european, a se vedea A. Speriusi-Vlad, *Brevetul comunitar*, în volumul Conferinței internaționale bienale organizată de către Facultatea de drept și Științe Administrative din cadrul Universității de Vest din Timișoara, Timișoara, 23-25 octombrie 2008, Editura Wolters Kluwer, București, 2008, pp. 682-686.

o sursă de inspirație pentru legiuitorul român, normele juridice privind invențiile de serviciu sunt aplicabile și invențiilor realizate de funcționarii publici.

În Franța, conform dispozițiilor cuprinse în partea legislativă a Codului proprietății intelectuale, dreptul asupra invențiilor create de salariați cu ocazia exercitării atribuțiilor lor de serviciu, în domeniul de activitate al angajatorului, prin cunoașterea sau utilizarea tehnicilor și mijloacelor specifice acestuia ori a datelor furnizate de acesta, poate fi revendicat de angajator, care va plăti salariatului un preț just, stabilit fie de comun acord între părți, fie cu ajutorul comisiilor de conciliere ori a instanțelor³⁰. Într-o secțiune specială, dedicată invențiilor funcționarilor și agenților publici ai statului și ai colectivităților locale, cuprinsă în partea reglementară a aceluiași cod, legiuitorul francez prevede atât faptul că dispozițiile părții legislative le sunt aplicabile și acestora, cât și faptul că ele nu împiedică adoptarea unor măsuri de reglementare mai favorabile în privința funcționarilor și agenților publici. Astfel, invențiile create de un funcționar în executarea sarcinilor decurgând dintr-o misiune inventivă corespunzătoare atribuțiilor sale ori a unor studii sau cercetări care i-au fost încredințate explicit aparțin persoanei de drept public pentru care funcționarul efectuează respectivele studii sau cercetări. Dacă aceasta decide să nu valorifice invenția, funcționarul inventator poate să dispună de drepturile patrimoniale aferente brevetului merit să o protejeze, în condițiile stabilite prin convenție încheiată cu persoana juridică de drept public. Toate celelalte invenții aparțin funcționarului public. Cu toate acestea, autoritatea publică angajatoare poate revendica dreptul la brevet asupra invențiilor realizate de funcționarii săi în cursul exercitării atribuțiilor de serviciu, în domeniul său de activitate ori prin cunoașterea sau utilizarea tehnicilor, mijloacelor specifice sau datelor furnizate de ea³¹. Remunerația suplimentară convenită funcționarilor publici autori ai unor atare invenții este alcătuită atât dintr-o primă de participare la profitul obținut din valorificarea drepturilor conferite de brevetul de invenție, plătită anual, pe toată perioada exploatării invenției de către persoana de drept public, cât și dintr-o primă de brevet, al cărei

³⁰ Code de la propriété intellectuelle (<https://www.legifrance.gouv.fr>).

Article L611-7: „Si l'inventeur est un salarié, le droit au titre de propriété industrielle, à défaut de stipulation contractuelle plus favorable au salarié, est défini selon les dispositions ci-après:

1. Les inventions faites par le salarié dans l'exécution soit d'un contrat de travail comportant une mission inventive qui correspond à ses fonctions effectives, soit d'études et de recherches qui lui sont explicitement confiées, appartiennent à l'employeur.

2. Toutes les autres inventions appartiennent au salarié. Toutefois, lorsqu'une invention est faite par un salarié soit dans le cours de l'exécution de ses fonctions, soit dans le domaine des activités de l'entreprise, soit par la connaissance ou l'utilisation des techniques ou de moyens spécifiques à l'entreprise, ou de données procurées par elle, l'employeur a le droit, dans des conditions et délais fixés par décret en Conseil d'Etat, de se faire attribuer la propriété ou la jouissance de tout ou partie des droits attachés au brevet protégeant l'invention de son salarié.

Le salarié doit en obtenir un juste prix qui, à défaut d'accord entre les parties, est fixé par la commission de conciliation (...) ou par le tribunal de grande instance (...).”

³¹ Code de la propriété intellectuelle (<https://www.legifrance.gouv.fr>).

Article R611-11: Les fonctionnaires et les agents publics de l'Etat, des collectivités publiques, des établissements publics et de toute personne morale de droit public sont soumis aux dispositions de l'article L. 611-7 dans les conditions fixées par la présente sous-section, à moins que des stipulations contractuelles plus favorables ne régissent les droits de propriété industrielle des inventions qu'ils réalisent. Ces dispositions ne font pas obstacle au maintien ou à l'intervention, en ce qui concerne ces fonctionnaires et agents, de mesures réglementaires plus favorables.

Article R611-12

1. Les inventions faites par le fonctionnaire ou l'agent public dans l'exécution soit des tâches comportant une mission inventive correspondant à ses attributions, soit d'études ou de recherches qui lui sont explicitement confiées appartiennent à la personne publique pour le compte de laquelle il effectue lesdites tâches, études ou recherches. Toutefois, si la personne publique décide de ne pas procéder à la valorisation de l'invention, le fonctionnaire ou agent public qui en est l'auteur peut disposer des droits patrimoniaux attachés à celle-ci, dans les conditions prévues par une convention conclue avec la personne publique.

2. Toutes les autres inventions appartiennent au fonctionnaire ou à l'agent.

Toutefois, la personne publique employeur a le droit, dans les conditions et délais fixés par la présente sous-section, de se faire attribuer tout ou partie des droits attachés au brevet protégeant l'invention lorsque celle-ci est faite par un fonctionnaire ou agent:

Soit dans le cours de l'exécution de ses fonctions;

Soit dans le domaine des activités de l'organisme public concerné;

Soit par la connaissance ou l'utilisation de techniques, de moyens spécifiques à cet organisme ou de données procurées par lui.

quantum se stabilește prin ordin comun al miniștrilor responsabili de domeniul bugetului public, al funcției publice și al cercetării științifice³².

În Spania, legea brevetelor de invenție³³ conține dispoziții asemănătoare celor ale legii românești a invențiilor de serviciu. Astfel, în cazul invențiilor de serviciu mixte – cele realizate de salariați în legătură cu activitatea lor profesională, la care cunoașterea și experiența angajatorului ori resursele acestuia au avut o contribuție semnificativă – angajatorul poate opta fie să le revendice, fie să își rezerve un drept exclusiv sau neexclusiv de folosință asupra lor. Indiferent de opțiunea angajatorului însă, salariatul are dreptul să primească o compensație financiară justă, calculată pe baza unor criterii care țin seama de importanța industrială sau comercială a invenției, de valoarea resurselor puse la dispoziție de angajator și de contribuția proprie a salariatului. Ceea ce legea spaniolă conține în plus față de legea română este precizarea cuprinsă în art. 20 din textul său³⁴, și anume aceea că normele cuprinse în Titlul IV, dedicat invențiilor de serviciu, se aplică și funcționarilor publici și agenților contractuali ai statului, comunităților autonome, colectivităților locale și altor instituții publice.

La rândul său, Codul proprietății intelectuale din Italia³⁵ cuprinde dispoziții referitoare la invențiile de serviciu neremunerate – realizate de un salariat în exercitarea unui raport de muncă sau de serviciu în legătură cu care nu există clauze privind o eventuală remunerare a inventatorului salariat pentru invenția creată, precum și prevederi referitoare la așa-numitele «invenții ocazionale» – realizate în afara îndeplinirii atribuțiilor de serviciu de către salariat, dar în legătură cu domeniul de activitate al angajatorului ori cu ajutorul resurselor materiale sau a informațiile furnizate de acesta³⁶. În ambele situații, angajatorului îi revin drepturile asupra invenției, salariatul inventator fiind însă îndreptățit să primească o compensație financiară justă și să fie recunoscut drept autor al invenției. Aidoma actului

³² Article R611-14-1, Code de la propriété intellectuelle:

I.-Pour les fonctionnaires ou agents publics de l'Etat et de ses établissements publics (...) qui sont les auteurs d'une invention mentionnée au 1 de l'article R. 611-12, la rémunération supplémentaire prévue par l'article L. 611-7 est constituée par une prime d'intéressement aux produits tirés de l'invention par la personne publique qui en est bénéficiaire et par une prime au brevet d'invention.

³³ Ley 11/1986, de 20 de marzo, de Patentes, <https://www.boe.es>

Art. 17: 1. No obstante lo dispuesto en el artículo 16, cuando el trabajador realizará una invención en relación con su actividad profesional en la empresa y en su obtención hubieran influido predominantemente conocimientos adquiridos dentro de la empresa o la utilización de medios proporcionados por ésta, el empresario tendrá derecho a asumir la titularidad de la invención o a reservarse un derecho de utilización de la misma.

2. Cuando el empresario asuma la titularidad de una invención o se reserve un derecho de utilización de la misma, el trabajador tendrá derecho a una compensación económica justa, fijada en atención a la importancia industrial y comercial del invento y teniendo en cuenta el valor de los medios o conocimientos facilitados por la empresa y las aportaciones propias del trabajador.

³⁴ Art. 20 alin. (1): Las normas del presente Título serán aplicables a los funcionarios, empleados y trabajadores del Estado, Comunidades Autónomas, Provincias, Municipios y demás Entes Públicos, sin perjuicio de lo previsto en los párrafos siguientes.

³⁵ Codice della proprietà industriale, <https://www.ordine-brevetti.it/it/leggi-e-norme>.

Art. 64, Invenzioni dei dipendenti:

1. Quando l'invenzione industriale è fatta nell'esecuzione o nell'adempimento di un contratto o di un rapporto di lavoro o d'impiego, in cui l'attività inventiva è prevista come oggetto del contratto o del rapporto e a tale scopo retribuita, i diritti derivanti dall'invenzione stessa appartengono al datore di lavoro, salvo il diritto spettante all'inventore di esserne riconosciuto autore.

2. Se non è prevista e stabilita una retribuzione, in compenso dell'attività inventiva, e l'invenzione è fatta nell'esecuzione o nell'adempimento di un contratto o di un rapporto di lavoro o di impiego, i diritti derivanti dall'invenzione appartengono al datore di lavoro, ma all'inventore, salvo sempre il diritto di essere riconosciuto autore, spetta, qualora il datore di lavoro o suoi aventi causa ottengano il brevetto o utilizzino l'invenzione in regime di segretezza industriale, un equo premio per la determinazione del quale si terrà conto dell'importanza dell'invenzione, delle mansioni svolte e della retribuzione percepita dall'inventore, nonché del contributo che questi ha ricevuto dall'organizzazione del datore di lavoro. (...)

3. Qualora non ricorrano le condizioni previste nei commi 1 e 2 e si tratti di invenzione industriale che rientri nel campo di attività del datore di lavoro, quest'ultimo ha il diritto di opzione per l'uso, esclusivo o non esclusivo dell'invenzione o per l'acquisto del brevetto, nonché per la facoltà di chiedere od acquisire, per la medesima invenzione, brevetti all'estero verso corresponsione del canone o del prezzo, da fissarsi con deduzione di una somma corrispondente agli aiuti che l'inventore abbia comunque ricevuti dal datore di lavoro per pervenire all'invenzione. (...)

4. Ferma la competenza del giudice ordinario relativa all'accertamento della sussistenza del diritto all'equo premio, al canone o al prezzo, se non si raggiunga l'accordo circa l'ammontare degli stessi, anche se l'inventore è un dipendente di amministrazione statale (...).

³⁶ <http://limegreenip.hoganlovells.com/article/106/patents-law-on-employees-inventions-italy>.

normativ spaniol, Codul proprietății intelectuale italian extinde aplicabilitatea prevederilor sale și asupra funcționarilor publici.

Un ultim act normativ străin la care am ales să ne referim, în perspectiva comparației cu dispozițiile cuprinse în Legea nr. 83/2014, dar mai ales datorită faptului că a generat o hotărâre judecătorească³⁷ importantă pentru studiul nostru, este legea canadiană privind invențiile funcționarilor publici³⁸. În termenii acesteia, este funcționar public „orice persoană angajată în cadrul unui minister și orice membru al personalului Forțelor armate canadiene sau al Jandarmeriei regale din Canada”³⁹. Dreptul asupra invențiilor realizate de un funcționar public fie în exercitarea sau în cadrul atribuțiilor sale, fie cu ajutorul resurselor furnizate de Majestatea Sa ori pentru aceasta, precum și orice invenție decurgând din îndeplinirea atribuțiilor de serviciu ale unui funcționar public revine, potrivit aceleiași legi, Majestății Sale⁴⁰. Funcționarul inventator are obligația de a-l informa pe ministrul ierarhic superior în legătură cu realizarea invenției, de a-i furniza toate eventualele informații și documente solicitate și de a-și dezvălui calitatea de funcționar public în cadrul unei cereri de brevet depuse în Canada⁴¹. Din coroborarea prevederilor art. 6 cu cele ale art. 10, ministrul poate solicita organelor competente obținerea unui brevet pentru invenția funcționarului public aflat în subordinea sa, acestuia din urmă recunoscându-i-se paternitatea asupra invenției, precum și dreptul la plata unei recompense, al cărei quantum poate fi convenit între funcționar și respectivul ministru ori stabilit unilateral de către membrul guvernului⁴².

Chiar dacă definiția dată funcționarului public în legea canadiană la care ne-am referit mai sus diferă de cea pe care o regăsim în Statutul funcționarilor publici din România, credem că decizia Curții federale de Apel din Canada, pe care o vom rezuma în cele ce urmează, ar putea fi avută în vedere și de legiuitorul nostru, cu ocazia unei eventuale modificări a Legii privind invențiile de serviciu în sensul sugerat de noi în cadrul acestui studiu.

6. Decizia Curții de Apel Federale din Canada în cauza *Louis Brown vs Canada*

Iată starea de fapt: între anii 1973 și 1993, dl Louis Brown a fost înrolat în forțele armate canadiene active, iar în anul 1993, ca urmare a pensionării, a fost plasat în corpul de rezervă, care include atât rezerviștii primari, cât și rezerviștii suplimentari. Între anii 1993 și 1995, dl Brown a făcut parte din corpul de rezervă suplimentar. În aceeași perioadă, el a întemeiat societatea NOR Environmental International. În luna octombrie a anului 1995, dl Brown a fost transferat în corpul de rezervă primar, iar între anii 1995 și 1998 a fost remunerat cu jumătate de normă în cadrul armatei aeriene, pentru redactarea unor manuale de instrucțiuni aferente echipamentelor militare. În iunie 1999, dl Brown a fost trecut în rândul rezerviștilor suplimentari, calitate în care nu a primit niciun fel de remunerație și nu a fost ținut să respecte Codul deontologic al Forțelor armate canadiene. La 4 luni de la eliberarea sa din cadrul

³⁷ Decizia Curții Federale de Apel din Canada în cazul *Louis Brown vs Canada*, 2016 FCA 37, <https://decisions.fca-cf.gc.ca/fca-caf/decisions/en/135341/1/document.do>.

³⁸ Loi sur les inventions des fonctionnaires (LIF), <http://laws.justice.gc.ca/fra/lois/P-32>.

³⁹ Art. 2, LIF: „fonctionnaire Toute personne employée dans un ministère et tout membre du personnel des Forces canadiennes ou de la Gendarmerie royale du Canada. (public servant)”.

⁴⁰ Art. 3, LIF, „3 Sont dévolues à Sa Majesté du chef du Canada, avec tous les droits y afférents au Canada ou à l'étranger: a) toute invention faite par un fonctionnaire soit dans l'exercice ou le cadre de ses attributions, soit grâce à des installations, du matériel ou une aide financière fournis par Sa Majesté ou pour le compte de celle-ci; b) toute invention faite par un fonctionnaire et découlant de ses attributions, ou s'y rattachant”.

⁴¹ Art. 4, LIF: „4 (1) Le fonctionnaire auteur d'une invention a l'obligation:

a) d'en informer le ministre compétent et de fournir à celui-ci les renseignements et documents qu'il lui demande à ce sujet;

b) d'obtenir le consentement écrit du ministre compétent avant de déposer, hors du Canada, une demande de brevet concernant l'invention;

c) de révéler sa qualité de fonctionnaire, dans toute demande de brevet déposée au Canada à l'égard de l'invention”.

⁴² Art. 6 (1) LIF: „Par dérogation à la Loi sur les brevets, le ministre compétent peut déposer une demande, nommant l'inventeur, en vue de l'obtention d'un brevet pour une invention dévolue à Sa Majesté en application de la présente loi”.

Art. 10 LIF: „Sous réserve des règlements, le ministre compétent peut autoriser le paiement, à un fonctionnaire qui est l'auteur d'une invention dévolue à Sa Majesté en application de la présente loi, d'une récompense d'un montant soit convenu par le fonctionnaire et le ministre compétent, soit fixé par celui-ci”.

rezerviștilor primari – în 8 octombrie 1999 – dl Brown a depus o cerere de brevet (Brevetul nr. 748) pentru o invenție intitulată „Sistem de protecție colectivă transportabil”, sistem conceput pentru a decontamina și izola anumite substanțe chimice și biologice periculoase. Titularul brevetului de invenție urma să fie societatea NOR.

În iunie 2008, Departamentul Lucrărilor Publice și Serviciilor Guvernamentale din Canada a publicat un caiet de sarcini pentru un „Sistem de protecție colectivă transportabil (ColPro)”, a cărui realizare a fost atribuită, șase luni mai târziu, unei societăți numite HTD, în urma unei licitații la care participase, printre alții, și NOR Environmental International. Potrivit contractului încheiat între părți, sistemul ColPro era destinat apărării Canadei, realizării antrenamentelor și menținerii eficienței forțelor armate canadiene.

În luna aprilie a anului 2012, dl Brown și NOR Environmental International au intentat o acțiune în contrafacere, în fața Curții federale, împotriva Coroanei și a societății HDT. Pârâții au solicitat instanței să respingă cererea reclamanților și să dispună, în procedură simplificată, anularea brevetului⁴³ cu nr. 748, cauza de nulitate invocată fiind omisiunea domnului Brown de a-și dezvălui calitatea de funcționar public la momentul depunerii cererii de brevet, omisiune considerată ca echivalând cu „o susținere neadevărată de natură să invalideze brevetul obținut”, conform unei prevederi din legea canadiană a brevetelor de invenție.

În primă instanță, judecătorul a reținut că dl Brown a avut calitatea de funcționar public la momentul depunerii cererii de brevet și că omisiunea acestuia de a-și dezvălui această calitate funcționarilor Oficiului canadian al brevetelor i-a pus pe aceștia în imposibilitatea de a informa ministerul de resort cu privire la invenția funcționarului din subordine. Referitor la susținerea neadevărată aptă să invalideze brevetul, același judecător a decis că se impune analiza intenției solicitantului brevetului de a face o asemenea susținere, intenție care nu poate fi dovedită decât în cadrul unui proces, și nu în procedura simplificată. Dl Brown și NOR Environmental International au intentat apel împotriva hotărârii primei instanțe.

Judecătorul Curții Federale de Apel a reținut, la rândul său, că Dl Brown a avut calitatea de funcționar public la momentul solicitării brevetului pentru invenția sa, în înțelesul legii privind invențiile funcționarilor publici (LIF), în ciuda afirmațiilor acestuia potrivit cărora nu ar fi avut această calitate, întrucât la acel moment nu primea niciun fel de remunerație. Judecătorii au arătat că din interpretarea termenilor art. 2 din LIF (atât în varianta în limba franceză, cât și în cea engleză a legii) – „orice membru al personalului Forțelor armate canadiene” – rezultă cu claritate intenția legiuitorului de a extinde definiția funcționarului public și asupra altor persoane decât angajații activi (ai armatei, în cazul de față). Ca atare, domnul Brown ar fi avut obligația de a-și dezvălui calitatea de funcționar public odată cu depunerea cererii de brevet. Instanța a reținut însă faptul că apelantul îndeplinesc toate formalitățile prevăzute de Legea brevetelor de invenție din Canada și de Regulamentul de aplicare a acesteia (dreptul comun în materie de invenții), atunci când a depus cererea de brevet. Pentru acest motiv, a fost respinsă cererea Coroanei de a anula brevetul cu nr. 748, însă judecătorul federal a afirmat că problema referitoare la drepturile Coroanei asupra invenției în temeiul art. 4 din Legea privind invențiile funcționarilor publici rămâne deschisă.

7. Concluzii

Cu toate că acest litigiu privind drepturile asupra unei invenții realizate de un funcționar public nu aparține spațiului juridic românesc, credem că decizia prin care a fost soluționat poate convinge și legiuitorul nostru cu privire la nevoia de a aduce un plus de claritate în legislația invențiilor de serviciu, stabilind *de lege ferenda* aplicabilitatea acesteia și în cazul invențiilor realizate de funcționarii publici. S-ar evita astfel riscul apariției unor litigii similare între aceștia și autoritățile publice angajatoare, generate de revendicarea unor atare invenții.

⁴³ Cu privire la anularea brevetului în sistemul nostru de drept, a se vedea A. Speriusi-Vlad, *Despre contenciosul special din domeniul proprietății intelectuale și specificul cererilor de anulare a brevetului sau certificatului de înregistrare*, în Revista Română de Dreptul Proprietății Intelectuale nr. 1/2017, pp. 130-176.